

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp vid stroke och TIA

-Fortsatt rehabilitering samt fysioterapeutiska insatser

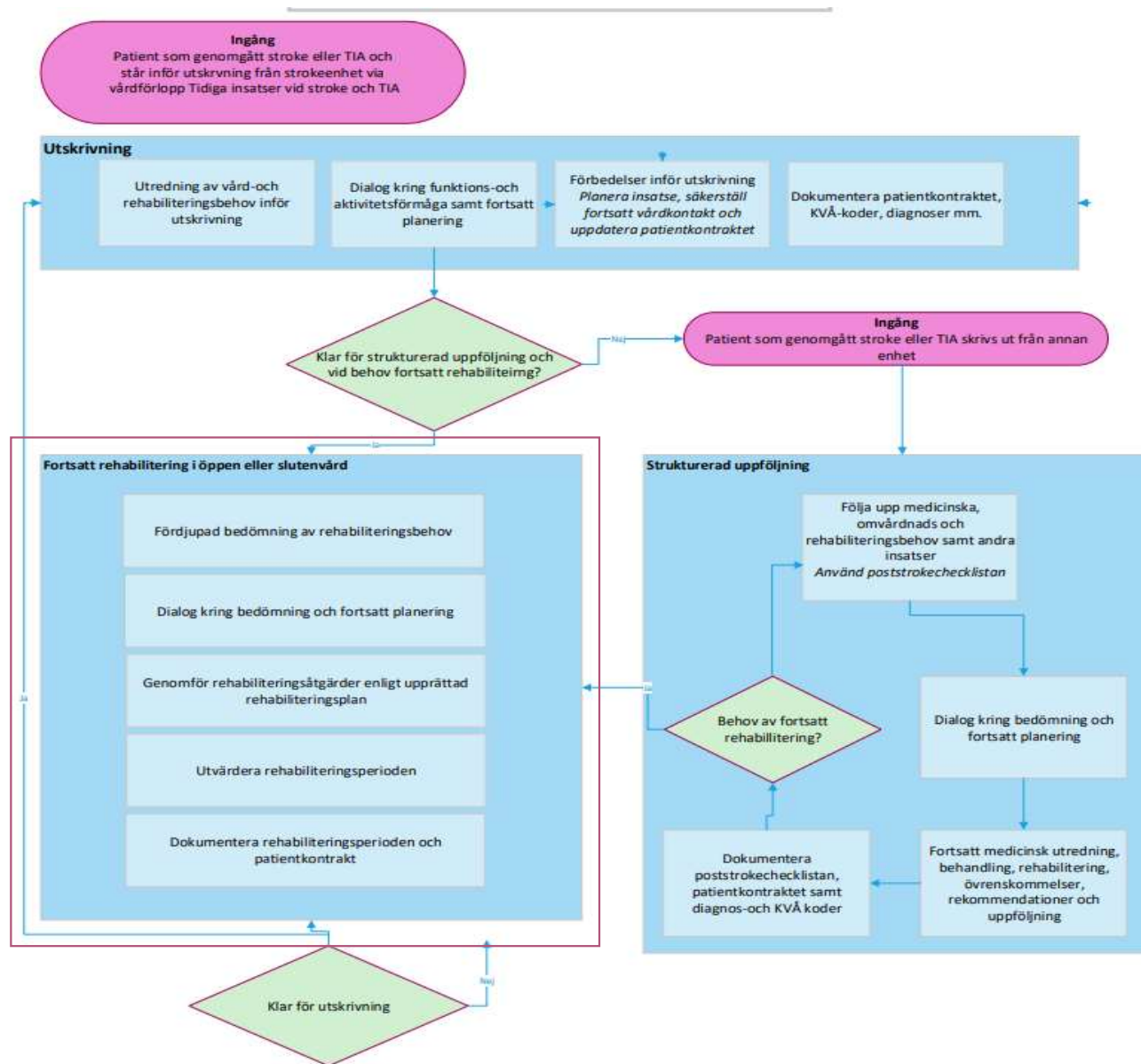
Christina Brogårdh, professor
Lunds universitet och Skånes universitetssjukhus

Strokecentrum väst Inspirationsforum den 27 sept 2023

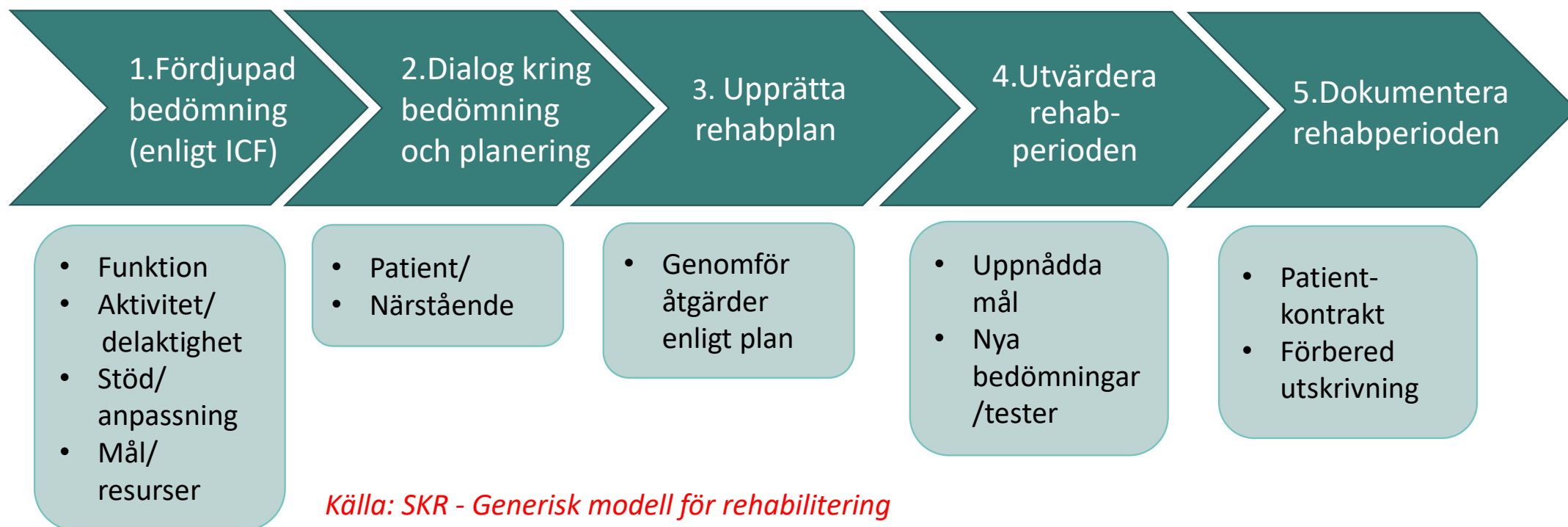
Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälso- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Fortsatt rehabilitering i öppen eller slutenvård

Fortsatt rehabilitering – fem delar

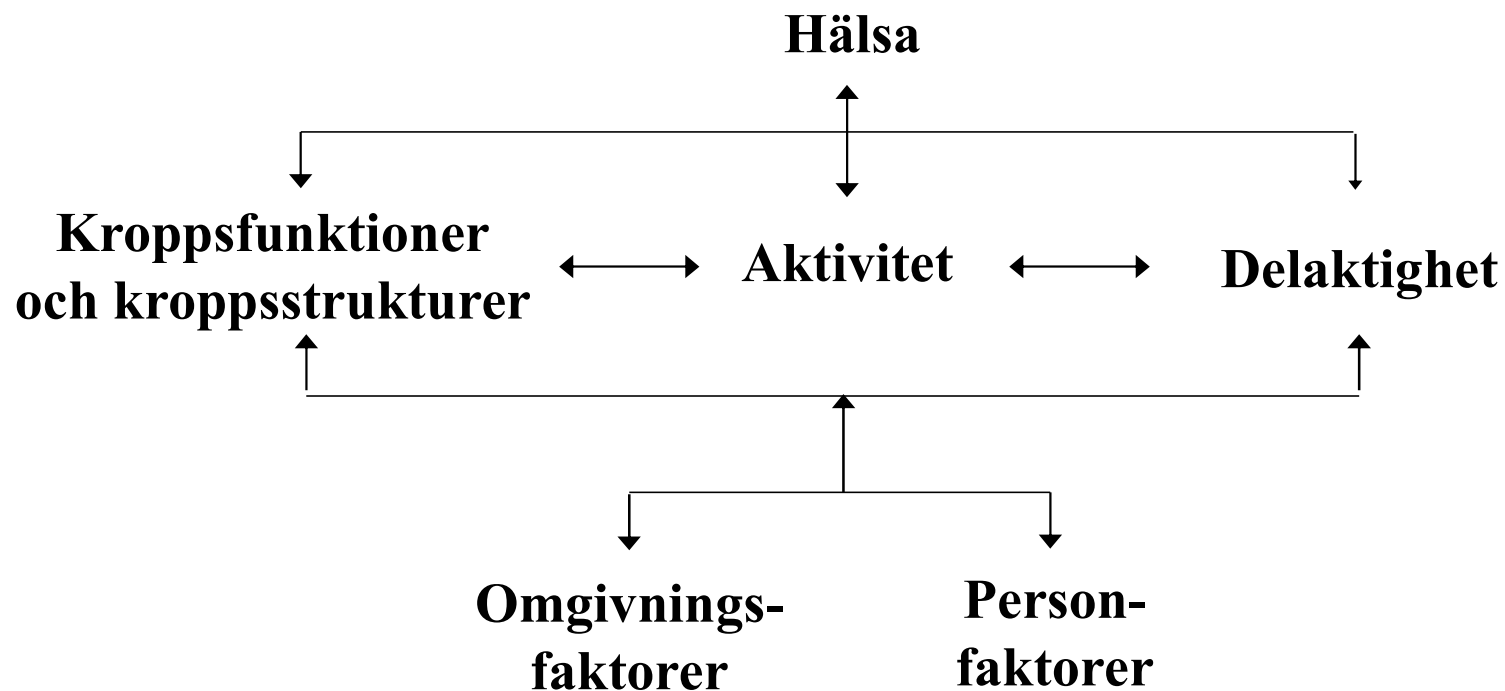

Generisk modell för rehabilitering

Mål med generisk modell i vårdförloppet

- Att patienten tidigt får sitt rehabiliteringsbehov bedömt
- Att rehabiliteringen är personcentrerad och samordnad
- Att en individuell rehabiliteringsplan upprättas och följs upp för de patienter som bedöms ha ett rehabiliteringsbehov
- Att rehabiliteringen är en integrerad del i patientens vård och behandling
- Att de försäkringsmedicinska bedömningarna ingår som en del i vård och behandling när det är relevant

ICF – konsekvenser och personcentrerade åtgärder

International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF)
(Klassifikation av funktionstillstånd och funktionshinder)

Patientkontrakt

- Upprättas tidigt
- Följa med genom vårdkedjan
- Revideras hos kommande vårdgivare (slutenvård, primärvård, kommun)

1. Fördjupad bedömning

Inom flera viktiga livsområden:

- Sväljförmåga, nutrition
- Tal, språk, kommunikation
- Kognition, perception, fatigue
- Emotion, psykosocial situation
- Rörelseförmåga och förflyttningar
- Aktiviteter, arbete och fritid
- Levnadsvanor

*Använd valida
och reliabla
bedömnings-
instrument!*

Se exempel i Appendix!

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

2. Dialog kring bedömning och planering

- Resurser, funktionsnedsättningar, problem i aktivitet och delaktighet inom varje område
- Mål, kommande planering och syfte med olika åtgärder
- Informationen anpassas individuellt och kommunikationen ske med hänsyn till personens förutsättningar

3. Upprätta rehabiliteringsplan

Bedömning:

- Funktionsnedsättning och strukturavvikelser
- Svårighet i aktivitet och problem i delaktighet
- Omgivnings- och personfaktorer
 - Resurser
 - Hinder

Planering, åtgärder och utvärdering:

- Huvudmål
- Delmål

REHABILITERINGSPLAN

Namn				
Personnummer				
BEDÖMNING				
Funktionshinder				
Funktionsnedsättning och strukturavvikelser		Svårigheter i aktivitet och problem i delaktighet		
Omgivnings- och personfaktorer				
Resurser		Hinder		
PLANERING – ÅTGÄRDER – UTVÄRDERING				
Huvudmål				
På kort sikt:				
På lång sikt:				
Delmål	Åtgärd	Ansvarig	Tidsplan	Måloppfyllelse
FORTSATT PLANERING EFTER REHABILITERINGSPERIODEN				
REHABILITERINGSTEAMET				

Evidensbaserade åtgärder

- ➔ • Teamrehabilitering
- Sväljförmåga, nutrition
- Tal, språk, kommunikation
- Kognition, perception, fatigue
- Emotion, psykosocial situation
- ➔ • Rörelseförmåga och förflyttningar
- Aktiviteter, arbete och fritid
- ➔ • Levnadsvanor

Baserade på nationella och internationella riktlinjer

- VAD patienten bör få, **inte hur** det ska genomföras
- VAD patienten själv kan bidra med (egenvård, mm)

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälso- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Evidensbaserade åtgärder

Teamrehabilitering

- Tidig understödd utskrivning från sjukhus till hemmet, där ett multidisciplinärt stroketeam både koordinerar utskrivning och utför rehabilitering i hemmiljön, bör erbjudas till patienter med lindrig till måttlig stroke [1, 8] ([se appendix del A-7](#)).
- Multidisciplinär teambaserad rehabilitering i slutenvård bör erbjudas till patienter med måttlig till svår stroke som har stort kvarvarande rehabiliteringsbehov samt kvarstående omvårdnadsbehov, direkt efter vård på strokeenhet [1] ([se appendix del B-10](#)).

*Baseras på
Socialstyrelsens
nationella
riktlinjer*

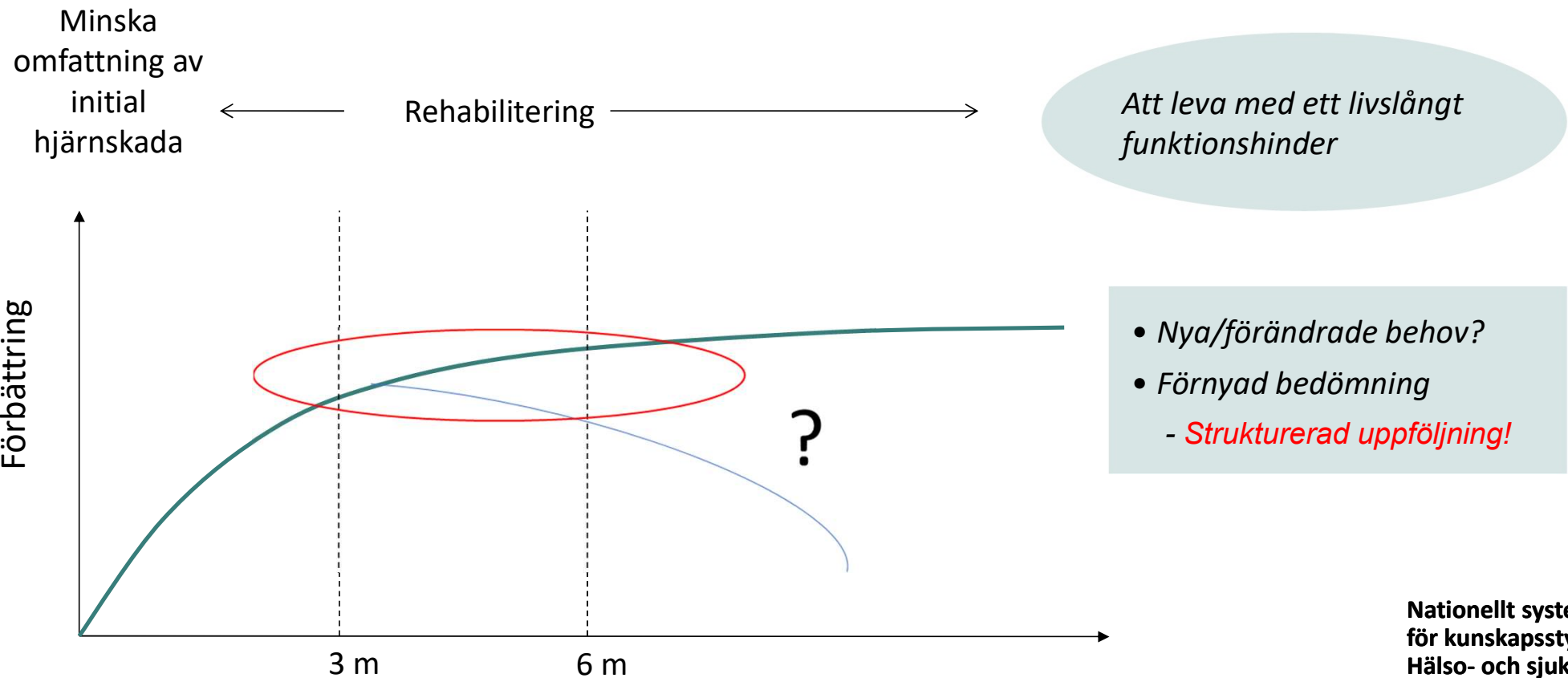

4, 5. Utvärdera och dokumentera rehabperioden

- Utvärdera rehabiliteringen (kontinuerligt)
 - Enskilda professioner, teamet, mål enligt rehabplan
- Avsluta rehabiliteringen när målen är uppfyllda, eller efter överenskommelse
- Använd checklista vid utskrivning
 - Se appendix (checklista i tidig och sen fas)
- Planera för fortsatta insatser och informationsöverföring
- Uppdatera patientkontraktet

Behov av fortsatt eller återkommande rehabilitering?

Specifika bedömningar och evidensbaserade åtgärder relaterat till fysioterapi

Fördjupade bedömningar - fysioterapi

Rörelse- och förflyttningsförmåga ([se appendix del B-4](#))

- Bedöm följande områden:
 - motorisk funktion, känsel, svullnad
 - ledrörlighet, axelsubluxation, muskeltonus/spasticitet
 - smärta i vila och rörelse
 - balans och postural kontroll i sittande, stående och vid gång
 - yrsel
 - koordination och rörelse kvalitet
 - förmåga att klara förflyttningar samt behov av stöd av annan person eller hjälpmedel
 - gångförmåga inklusive trappgång
 - behov av ortoser eller förflyttningshjälpmedel (se film Webb-SKU: [Ortopedtekniska hjälpmedel för personer med stroke](#))
 - kondition och muskelstyrka.

*Läs mer
Se appendix...*

Exempel på bedömningsinstrument - fysioterapi

Rörelse- och förflyttningsförmåga

- Motorik/sensorik
 - Fugl-Meyer Assessment (FMA) [97]
- Muskeltonus
 - Modifierad Ashworth skala (MAS) [98]
- Balans/postural kontroll
 - Bergs balansskala [99]
 - Mini Balance Evaluation Systems Test (mini-BESTest) [100]
- Dynamisk balans/gång
 - Timed Up and Go (TUG) [101]
- Gång
 - 10 meters gång test [102]
 - 2 eller 6 minuters gång test [102]
- Arm- och handfunktion
 - Box and Block Test (BBT) [103, 104]
 - Nine Hole Peg Test (9-HPT) [103, 104]
 - ABILHAND [103, 104]
- Greppstyrka
 - Jamar handdynamometer [105]

Se Appendix...

*Validerade och reliabla
bedömningsinstrument*

Fördjupade bedömningar – fysioterapi forts...

- Gör en riskbedömning av fall, kontrakturer, smärta, svullnad, spasticitet, felbelastning av benet (såsom instabilitet i knä och droppfot), samt trycksår (se film Webb-SKU: [Fysioterapi, att återerövra ett liv i rörelse](#), [Träning och fysisk aktivitet efter stroke](#) och [Komplikationer efter stroke - spasticitet](#) samt [Riskområden inom patientsäkerhet - fall och fallskador, SKR](#)).

*Filmer Webb-SKU
Läs mer
Se appendix...*

Fördjupade bedömningar – fysioterapi forts...

Vardagliga aktiviteter, arbete och fritid ([se appendix del B-4](#))

- Bedöm hur kognitiva, kommunikativa, fysiska och emotionella nedsättningar och fatigue påverkar aktivitetsutförandet i relation till
 - roller, vanor och aktivitetsidentitet
 - personlig vård inklusive munvård
 - aktiviteter i och utanför hemmet
 - sexuell hälsa och samliv ([se appendix del B-8](#) och film Webb-SKU: [Sexualitet efter stroke](#))
 - fritid
 - arbete/studier/sysselsättning
 - behov av kompensatoriska åtgärder såsom hjälpmedel, omgivningsanpassning och strategier som främjar vardagliga aktiviteter
 - körförmåga (bedömning av körförmåga ska göras tidigast två till tre månader efter insjuknandet) ([se appendix del A-4](#))
 - omgivningsfaktorer utifrån den kontext som personen befinner sig i (hemmiljö, närmiljö, arbetsplats, studiemiljö).

*Läs mer
Se appendix...*

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälso- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Fördjupade bedömningar – fysioterapi forts...

Hälsosamma levnadsvanor

- Kartlägg
 - rökning och riskbruk av alkohol [19]
 - grad av fysisk aktivitet och motionsvanor [19, 20]
 - matvanor [19].
- Beakta även sömnvanor och stress (se film Webb-SKU: [Aktivitetsens betydelse, hjärntrötthet och aktivitetsbalans](#)).

För ytterligare information [se Appendix del B-4](#) och film Webb-SKU: [Levnadsvanor](#).

*Läs mer
Se appendix...*

Evidensbaserade åtgärder - fysioterapi

Åtgärder för att förbättra rörelse- och förflyttningsförmåga [1]:

- Träna korta förflyttningar, till exempel i och ur säng, till och från rullstol och toalett [35].
- Sätt in tryckavlastande åtgärder vid begränsad förflyttningsförmåga för att motverka trycksår i liggande och sittande ställning.
- Uppgiftsspecifik träning bör erbjudas till patienter med nedsatt motorik och gångförmåga efter stroke [1] (se appendix B-12).
- Modifierad CI-terapi kan erbjudas till patienter med nedsatt motorik i arm och hand [1].
- Spegelterapi kan erbjudas vid måttlig till uttalad nedsatt motorik i arm och hand efter stroke [1].
- Botulinumtoxin i kombination med andra åtgärder (såsom arbetsterapi, fysioterapi eller ortoser) kan erbjudas till patienter med spasticitet som orsakar problem efter stroke [1].

*Exempel på åtgärder
- med hänvisning till
referenser, filmer
och appendix...*

*Enligt nationella
och internationella
riktlinjer*

Tidiga insatser

Utskrivning

Fortsatt
rehabilitering

Strukturerad
uppföljning

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälso- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Evidensbaserade åtgärder - fysioterapi

Åtgärder för att minska fatigue:

- Handlägg fatigue pragmatiskt; beakta sömn, fysisk träning, medicinering, undervisa om faktorer som påverkar fatigue, samtala om aktivitetsbalans och strategier ([se appendix del B-5](#) och film Webb-SKU: [Aktivitets betydelse, hjärntrötthet och aktivitetsbalans](#) och [Sena komplikationer vid stroke](#)).

*Exempel på åtgärder
-med hänvisning till
referenser, filmer
och appendix...*

Evidensbaserade åtgärder - fysioterapi

Åtgärder för att främja hälsosamma levnadsvanor:

- Hälso- och sjukvården bör erbjuda konditions- och styrketräning till personer som är inaktiva efter stroke [1, 20].
- Kvalificerat rådgivande samtal bör genomföras som stöd för förändring vid ohälsosamma matvanor [1].
- Erbjud Fysisk aktivitet på recept (FaR) med uppföljning för att främja och anpassa fysisk aktivitet [19].
- Erbjud rådgivande samtal vid rökning och riskbruk av alkohol [19].
- Överväg åtgärder för att förbättra sömn och minska stress.
- Information om aktivitetsbalans ([se appendix del B-1](#)).

*Exempel på åtgärder
-med hänvisning till
referenser, filmer
och appendix...*

Sammanfattningsvis

- Vårdförloppet efter stroke/TIA sammanfattar viktiga vård- och rehabiliteringsåtgärder i olika faser efter insjuknandet
 - Beskriver en personcentrerad process
- Viktigt att implementera vårdförloppet i den egna verksamheten
 - Identifiera kunskapsluckor, utvecklingsområde
 - Avsätt tid, gör en plan
- Digitala system för informationsutbyte behöver utvecklas

TACK!